

17.8.2002

77 515845

CUMHURİYET DERGİ

Sevim Sertel, kızı Atiye (Tiya) ve kız kardeşi Yıldız Sertel ile Washington'da...

Sevim Sertel,
ABD'de gazetecilik
eğitimi görürken
savaş muhabiri
Frank O'Brien ile
evlendi. Savaş
yıllarında eşinin
Ankara'ya ters
düşen bir haberinin
ardından Türkiye'yi
terk etmek zorunda
kaldılar... Kardeşi
Yıldız Sertel yazdı.

kardeşi Yıldız (yani ben). Bu yüzden aralarında kavgalar olurdu. Sevim çok muzipti, bu muzipliğini gazetecilik yaşamında da göstermişti.

Sevim gazeteciliğe başlıyor

Liseyi bitirdikten sonra, annesiyle babası Sevim'i gazetecilik okumak üzere Amerika'ya gönderdiler. Missouri Üniversitesi'nde gazetecilik okuyor, yaz tatillerinde İstanbul'a geliyordu. O günlerde bu seyahat Fransa'ya kadar vapur, oradan sonra da trenle yapılıyordu. Bir seferinde, trende Türk futbolcularına rastlayan Sevim üç gün onlarla beraber seyahat etti; ancak onları kendisinin Amerikalı olduğuna inandırdı. Onun Türkçe bilmediğini sanan sporcular olmadık şeyler söylüyorlardı:

- Bacakları güzel.
- Çok hoş gülüyor.
- Amerikalı kızlar serbest olur, onu öpebilirsin, gibi...

Yol boyunca, ne kendi aşk maceraları, rastladıkları kadınlar kaldı; onun yanında konuşmadıkları, ne de Sevim'in cingözlüğü, hoşluğu, vb.

Asıl hoşluk, Sevim'in İstanbul'a varduktan sonra, babası Zekeriya Sertel'in çıkardığı Tan gazetesinde yayımlanan yazılarıydı. Sevim Sertel, bu yazılarında trendeki konuşmaları olduğu gibi anlatınca kıyametler koptu. Ona "Muzip Gazeteci" unvanını verdiler.

Sevim Sertel Amerika'dan bir dönüşünde de, beraberinde iki Amerikalı kız arkadaşını getirmişti. O yıl, Sertellerin Moda'daki evini genç kuzenler, delikanlı akrabalar sık sık ziyaret eder olmuşlardı. Zira kızlar bayağı hoştu. Bunlardan bir tanesi, Elizabeth Hudson, UP Amerikan Haber Ajansı'nın muhabirliğini alıp, Türkiye'de kaldı ve sonunda Doğan Nadi ile evlendi.

Bir Amerikalı gazeteciyle evlilik

Sevim, Türkiye'ye geldikçe Tan gazetesine güzel röportajlar gönderiyor, Amerika'dan da Dünya Fuarı gibi önemli olayları bildiriyordu. Gazeteciliğe ilk adımını atmıştı. Ne var ki, Missouri Üniversitesi'nde beraber okuduğu İrlanda orijinli Frank O'Brien'la sevişip, evlenince her şey değişti. Üniversiteyi bitirdikten sonra beraberce Türkiye'ye geldi.

Yıl 1938, yani İkinci Dünya Savaşı'nın

Bir Sertel daha vardı...

Washington'da yaşamını yitiren Sevim Sertel O'Brien, Sabiha-Zekeriya Sertel çiftinin ilk çocukları idi. Serteller'in, Cağaloğlu'ndaki evleri 1917 yılında Ömer Seyfeddin, Faruk Nafiz, Aka Gündüz, Reşat Nuri gibi aydınların bir araya geldikleri bir mekândı. İstanbul'un Müttefik devletler tarafından işgalinden sonra, bu toplantılar politik bir nitelik almıştı. Küçük Sevim'i bu toplantılara sokmazlardı. Ancak, henüz iki yaşındaki bu afacan, topunu içeri atıp, o bahaneyle içeri girer ve bütün misafirlere dolaşır, onlardan iltifat toplardı. Ömer Seyfeddin öldüğü vakit ise, her gelene,

"Ömer öldü", "Ömer öldü" deyip, hepsini ağlatmıştı. Bu evde işgale karşı bir dergi çıkarıldığını o bilemezdi. "Büyük Mecmua" adlı bu derginin sorumlu müdürü olan babası, Gülhane Parkı'nda tutuklandı; vakit, o arabasının içinde uyulamaktaydı. Ancak dört

yıl süren dünya savaşı, onu da cezalandırmanın yolunu bulmuştu. Çarşıda süt, un, tereyağ, şeker bulunmuyor; annesi Sevim'e mama yapamıyor; babasının bütçesi kara borsaya uzanamıyordu. Sonraları, "Sevim harp çocuğuydu. Biz onu besleyemedik," diyecekler ve Sevim yaşamı boyunca, çocukluğundaki bu gıdasızlığın sıkıntılarını çekecekti.

Halide Edip'in bursuyla...

Sevim, annesiyle babasının Halide Edip'le beraber; Anadolu'ya çıkan Mustafa Kemal güçlerine yardım edecek gizli bir örgüte girdiklerini de bilemezdi. Ancak, Halide Edip, bir burs bulup, kabiliyetli bulduğu bu çifti Amerika'da tahsile gönderince, kendini önce Atlantik'te bir gemide, sonra da New York'ta bir çocuk yuvasında buldu. 1923'te ailece İstanbul'a döndükleri vakit, Sevim altı yaşındaydı. Amerika'dan sonra, İstanbul'da pek çok şeyi yadırgıyor, afacan bir kız olduğunu

her haliyle gösteriyordu. Onu en çok rahatsız eden şey tramvayda kadınlarla erkeklerin ayrı bölümlerde oturmalarıydı. Bir seferinde dayanamayıp, harem ile selama ayıran perdeyi açınca, kıyametler kopmuş; ana kız tramvaydan kovulmuşlardı. Sevim, evlerinin karşısındaki camii ve ezanı da yadırgıyor ve annesine soruyordu:

- Müezzin, Sevim, ezan okuyor.

Ancak Sevim, bu yanıtın bir şey anlamıyor, her akşam annesini bu konuda sorguluyordu.

Daha sonraları aile Nişantaşı'na taşınmış ve Sevim, Şişli Terakki Lisesi'ne gitmeye başlamıştı. Ortaokul'un son sınıfına geldiği sırada canlı, kanlı, sıcak, neşeli bir kızdı. Okulda adı "Sevim Abla"ydı. Yatılı okuduğu lise yıllarında, bütün çocukları toplar, onlara oyunlar oynatır; bütün çocuklar da etrafında, "Sevim Abla" diyerek dolaşırlardı. Ona, "Sevim Abla" demeyen bir tek çocuk vardı. O da

Annesi Sabiha Sertel'le okul yıllarında ABD'de...

Zekeriya Sertel, kızı Sevim Sertel ve torunu Deniz ile Moda'daki evde... (1938)

arifesi. Ortalık kaynıyor. Türk basını yavaş yavaş Nazi veya demokrasiler yanlısı olarak ikiye ayrılıyor, savaş rüzgârları şiddetli esiyor.

Genç çift ilk önce Zekeriya Sertel'in Moda'daki evine yerleştiler. İlk çocukları Deniz burada doğdu. Savaş çıkınca, demokrasilerden yana olan Sertellerin evi İngiliz ve Amerikan gazetecileriyle doluyordu. Frank O'Brien da Amerikan Associated Press Ajansı'nın muhabirliğini alınca Sevim kendini tam bir gazeteciler dünyasında buldu. Kısa bir süre sonra Ankara'ya göçtüler. Savaş dışında kalan Türkiye'de Mihver devletlerin (Almanya, İtalya) ve Müttefik devletlerin (İngiltere, ABD, Fransa) diplomatları ve gazetecileri yan yana yaşıyor, iki tarafın casusları cirit atıyordu. Tan gazetesi Nazilere yaylım ateşi açmıştı. Bu karışık ortamda, Sevim yazı dünyasından kendisini çekmiş gibiydi. Zaten onun eğlenceli yazılarına pek yer yoktu. Nazi orduları Balkanlara girip, Türk sınırlarına yaklaşıncaya, Frank O'Brien karısıyla çocuğunu Kahire'ye gönderdi. Bir süre sonra, Frank O'Brien istenmeyen bir haberi dışarı sızdırınca, sınır dışı edildi. Aile Romanya'ya yerleşti. Artık Alman orduları çekilmeye başlamış, savaşın sonu yaklaşmıştı.

Aile önem kazandı

Sevim ikinci çocuğunu Bükreş'te doğurdu. Bu zor bir doğumdu. Geçen bütün olaylardan sonra onun, gazetecilikten elini eteğini çekip, ailesine dönmesi kaçınılmazdı. Bir süre Roma'da kaldı, ardından aile Amerika'ya yerleşti. Frank O'Brien bir süre AP'de çalıştıktan sonra, başarısına bakmayarak gazeteciliği bıraktı. Ailesini daha iyi geçindirebilmek için önce Dünya Bankası'nda, sonra da Amerikan Merkez Bankası'nda Basın Sorumlusu olarak çalıştı. Sevim, Washington şehrinin dışında, bir ormanın içindeki evinde üçüncü çocuğunu doğurdu: Atiye. Artık o bir ev kadınıydı. Ancak Türkiye'yi hiç unutmuyor. Yurt hasreti ikide birde canlanıyordu. Ne var ki, Sertel ailesinin başından geçen politik olaylar onu da etkiliyordu.

Her gelişinde tutuklanıyordu

1950'de Sabiha, Zekeriya ve Yıldız Sertel yurtdışına çıktıktan sonra, Türkiye'ye her gidişinde tutuklanıyordu. Polislin elindeki sakıncalılar listesinde şu isimler vardı: Yıldız Sertel, Sevim Tarı. Polis, bu iki ilk adı birleştirerek Sevim Sertel'i tutukluyor ve sonra kefaletle serbest bırakıyordu. Bundan kurtulmak için, sonunda pasaportundan Sertel ismini sildirdi. Sevim O'Brien adını taşıyan pasaportuyla Türkiye'ye rahatça girip çıktı. Burada geçirdiği yaz tatillerinde hasretini giderdi.

Amerika'da çocukları büyüdükten sonra da gazeteciliğe dönmedi.

"O'Brien Adlı Bir Türk" başlıklı bir kitap yazdı. İngilizce ve Amerikan okuyucu için yazılmış olan bu kitap, basılmadı. Bu yazıda çocukluğu hakkındaki bilgiler oradan alınmıştır. Sevim, olayları anlatma, aktarma yeteneğini yazılarında olduğu gibi, bu kitapta da göstermiştir. Ancak, evde oturup, kitap yazmak onun zekâ ve enerjisi için yeterli bir faaliyet değildi. Yaşlandıkça, birbirini kovalayan hastalıkları bir türlü yenemedi ve nihayet; eşinin ölümünden kısa bir süre sonra, 2002 Haziran'ında hayata gözlerini yumdu. Hasretini çektiği yurduna getirildi, Büyük Ada Türk mezarlığında toprağa verildi. ◀

